

Dorota Czykier-Wierzba

Uniwersytet Gdański

**CZynniki zEWNĘTRzNE WPŁYWAJĄCE
NA ABSORPCJĘ ŚRODKÓW UNIjNYCH
PRZEZ AGROBIZNES W LATACH 2007-2013**

Streszczenie: W perspektywie finansowej na lata 2007-2013 przyznano Polsce z budżetu UE znaczne środki finansowe na rozwój gospodarki, w tym również agrobiznesu. Na wykorzystanie tych środków wywierają wpływ czynniki zarówno zewnętrzne, jak i wewnętrzne. Wśród tych pierwszych można wyodrębnić m.in. takie grupy czynników, jak: globalne, makroekonomiczne, instytucjonalne, finansowe i rynkowe. Ze względu na ograniczone ramy opracowania, spośród wymienionych grup czynników, przedmiotem rozważań w referacie będą dwie grupy, tj. czynniki globalne i makroekonomiczne. Absorpcja środków przyznanych Polsce z budżetu ogólnego UE na lata 2007-2013 pozwoliłaby na zmniejszenie dystansu w poziomie rozwoju naszej gospodarki, w tym również agrobiznesu, w stosunku do krajów piętnastki.

Słowa kluczowe: środki unijne absorpcja, czynniki zewnętrzne, agrobiznes.

1. Wstęp

W realizowanej obecnie perspektywie finansowej na lata 2007-2013 Polska jest jednym z głównych beneficjentów pomocy unijnej z budżetu ogólnego tej organizacji. Pomoc ta zostanie przeznaczona na rozwój gospodarki, w tym również agrobiznesu.

Agrobiznes można rozpatrywać w ujęciu szerokim lub wąskim. W tym pierwszym ujęciu obejmuje on cały „łańcuch żywnościowy”, tj. począwszy od przemysłu środków produkcji dla rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego, poprzez rolnictwo, przemysł rolno-spożywczy, aż po handel hurtowy i detaliczny żywnością oraz usługi gastronomiczne. W ujęciu wąskim do agrobiznesu zalicza się rolnictwo i przemysł rolno-spożywczy [Woś 1996, s. 40].

Na absorpcję przyznanych Polsce na lata 2007-2013 z budżetu ogólnego UE środków przez agrobiznes wpływa wiele czynników, które można podzielić na czynniki zewnętrzne i wewnętrzne. Z dostępnej literatury wynika, że wśród tych pierwszych można wyodrębnić m.in. takie grupy czynników, jak: globalne, makroekonomiczne, instytucjonalne, finansowe i rynkowe [Woś 1996; Przygodzka 2006, s. 24-32].

Ze względu na ograniczone ramy opracowania celem referatu jest przedstawienie dwu, spośród wymienionych wyżej, grup czynników zewnętrznych wpływających na absorpcję środków unijnych w agrobiznesie, tj. czynników globalnych i makroekonomicznych.

2. Czynniki globalne

Współcześnie na absorpcję środków unijnych wpływają, oprócz prowadzonej w kraju polityki makroekonomicznej, w tym i rolnej, uwarunkowania globalne, w tym szczególnie procesy globalizacji i integracji. Przykładowo dążenie do zwiększenia konkurencyjności krajowych podmiotów determinuje niejednokrotnie kierunki i instrumenty tej polityki. Jeżeli chodzi o globalizację, to jest ona procesem złożonym, wielopoziomowym i wielopłaszczyznowym, przenikającym wszystkie dziedziny gospodarki. Komisja Europejska definiuje globalizację jako proces, w którym rynki i produkcja w różnych krajach stają się coraz bardziej współzależne w związku ze wzrostem wymiany towarów i usług, przepływu kapitału i technologii [*Annual Economic...* 1998]. Według innej definicji globalizacja polega na mnogości powiązań i współzależnych oddziaływań państw i społeczeństw tworzących obecny system światowy [Kułyk, Kur 2010, s. 61]. Oznacza to, że globalizacja polega na uwalnianiu rynku od barier granicznych wraz ze wszystkimi wynikającymi z tego konsekwencjami [Szymański 2001, s. 14, 20]. W wyniku tych procesów następuje swobodny przepływ, w skali całego świata, strumieni dóbr i usług, informacji i kapitału oraz ludzi. Jednocześnie zwiększa się stopień ryzyka funkcjonowania podmiotów gospodarczych, w tym zwłaszcza w rolnictwie charakteryzującym się niską dochodowością, uniemożliwiająca amortyzację powstałych zagrożeń zewnętrznych [Kułyk, Kur 2010, s. 61]. Jednym z najbardziej widocznych przejawów globalizacji jest narastanie konkurencji, będącej przejawem rywalizacji między krajami i przedsiębiorstwami [Adamowicz 2005, s. 121, 122].

Reakcją na globalizację stanowi tworzenie ugrupowań integracyjnych, które ma na celu m.in. ograniczenie negatywnych skutków globalizacji. Procesy integracyjne, zwiększając zakres rynku wewnętrznego i równocześnie poszerzając siłę oddziaływania skoordynowanych działań regionalnych ugrupowań integracyjnych, przyczyniają się do wzmocnienia sił konkurencyjnych wewnątrz ugrupowania integracyjnego i w stosunku do krajów trzecich. Warto, jak sądzę, podkreślić, że procesy te są najbardziej zaawansowane na kontynencie europejskim. W UE, która jest przykładem najbardziej zaawansowanej integracji, stosunkowo większą rolę niż mechanizm rynkowy odgrywają czynniki instytucjonalne. Należy jednak zauważyć, że funkcjonują one na zasadach demokratycznych. Ugrupowania integracyjne tworzą bowiem system instytucji, które w wielu sprawach zastępują państwa narodowe [Sobiecki 2007, s. 355-356].

Niemal od początku powstania EWG (obecnie UE) wprowadzona została w tej organizacji Wspólna Polityka Rolna (WPR). Jest ona najbardziej rozwinięta wśród

polityk realizowanych w tej organizacji. Wyznacza ona krajom członkowskim główne ramy funkcjonowania rolnictwa oraz jego finansowego wsparcia [Przygodzka 2006, s. 32]. Członkostwo w tej organizacji oznacza bowiem przekazanie części autonomii państwowej i państwowych uprawnień w zakresie polityki rolnej na rzecz wspólnych rozwiązań unijnych, z założenia przyjmujących różnorodne ograniczenia dotyczące koncepcji i propozycji formułowanych z punktu widzenia specyfiki gospodarczej danego państwa oraz problemów danego państwa członkowskiego, na rzecz wspólnych rozwiązań unijnych. WPR jako jedna z pierwszych została ujednoczona na szczeblu wspólnotowym i w konsekwencji zakres ingerencji wspólnotowych stał się duży. Niewiele bowiem aspektów WPR pozostawiono w gestii krajów członkowskich. Duży zakres uregulowań wspólnotowych w rolnictwie przy niewielkim zakresie uregulowań w innych obszarach sprawia, że wydatki na rolnictwo i rozwój wsi do końca lat 90. stanowiły niemal połowę wydatków z budżetu ogólnego UE [Czykier-Wierzba 2003, s. 85].

W początkowym okresie prowadzona w EWG (obecnie UE) WPR dotyczyła dwóch obszarów:

- kształtowania wspólnego rynku (polityka rynkowa),
- przekształceń strukturalnych rolnictwa (polityka strukturalna).

W przypadku tej pierwszej system instrumentów rynkowych obejmował środki interwencji wewnętrznej oraz środki ochrony zewnętrznej. Do środków interwencji wewnętrznej zalicza się m.in.: ustalanie cen interwencyjnych, zakupy interwencyjne, dopłaty do przechowywania produktów rolnych, inne formy wycofywania z rynku nadmiernej podaży produktów rolnych, kwoty produkcji, dopłaty bezpośrednie. W zakres ochrony zewnętrznej wchodzi m.in.: cła, subwencje eksportowe oraz regulacje typu administracyjnego (tj. kontyngenty, standardy, normy techniczne, przepisy weterynaryjne i fitosanitarne) ograniczające niepożądany import produktów rolnych [Czykier-Wierzba 2003, s. 11, 12].

Oprócz rynkowej, w ramach WPR prowadzona była również polityka strukturalna. Stosowane w ramach tej polityki instrumenty miały wpływać na: poprawę struktury obszarowej gospodarstw rolnych, ich modernizację, reorientację i racjonalizację struktury produkcyjnej, restrukturyzację i modernizację sfery obrotu produktami rolnymi oraz ich przetwórstwa, rozbudowę i podniesienie jakości infrastruktury technicznej, rozwój doradztwa rolniczego itp. [Kowalski 2009, s. 48].

Obecnie WPR obejmuje dwa filary: Filar I to realizowana w poprzednich latach polityka rynkowa i Filar II to polityka rozwoju obszarów wiejskich. Zmiany te są wyrazem ciągłej ewolucji WPR. Ewolucja ta polega na stopniowym ograniczaniu tradycyjnych form wspierania rolnictwa na rzecz wspierania rozwoju obszarów wiejskich oraz dodatkowych funkcji pełnionych przez rolnictwo, takich jak: dbałość o środowisko naturalne, zachowanie krajobrazu czy kultury wsi [Sobiecki 2007, s. 357]. W perspektywie finansowej na lata 2007-2013 polityka rozwoju obszarów wiejskich dysponuje bardzo bogatym instrumentarium wykorzystywanym do finansowego wspierania rolnictwa i agrobiznesu. Instrumenty te zawarte zostały

w Planie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Wśród wymienionych w tym Planie 34 instrumentów każdy kraj członkowski UE mógł dokonać wyboru do realizacji tych instrumentów, które w jego warunkach są najważniejsze. Spośród zaproponowanych przez Komisję Europejską 34 instrumentów Polska od 2007 r. realizuje 23 instrumenty [Rowiński, Łyson 2006, s. 9-32; Kowalski 2009, s. 62-64].

Warto, jak sądzę, podkreślić, że po ponad 50 latach funkcjonowania WPR w jej ramach wykorzystuje się obecnie bardzo bogaty wachlarz narzędzi adresowanych zarówno do rolników, jak i do konsumentów, przetwórców żywności, handlu żywnością oraz obszarów wiejskich. Do najważniejszych zaliczyć można [Tomczak 2009a, s. 17, 18]:

- środowiskowe ukierunkowanie rolnictwa, np. pomoc w przypadku klęsk żywiołowych i zniszczeń środowiskowych,
- wspieranie pracochłonnych form produkcji, tj. gospodarstw rodzinnych i rozwoju społeczności wiejskich,
- wspieranie rozwiązań nierynkowych, np. infrastruktury wiejskiej, w tym szczególnie budowy dróg, oraz tworzenie lokalnych rynków towarowych,
- działania dotyczące zaopatrzenia w produkty wrażliwe: przechowalnictwo produktów rolnych,
- rodziny rolnicze – programy działania zapobiegające nędzy, programy opieki społecznej, wspieranie dochodów i cen,
- rozwiązania agrarne: wspieranie i tworzenie miejsc pracy poza rolnictwem, wspieranie mobilności siły roboczej, postęp w infrastrukturze społecznej, programy rozwoju obszarów wiejskich,
- rozwiązania makroekonomiczne: wspieranie dochodów rolników, cen produktów rolnych, subsydia eksportowe, dopłaty bezpośrednie.

W latach 2007-2013 głównymi źródłami finansowania WPR są: Europejski Fundusz Rolny Gwarancji [Rozporządzenie Rady nr 1250... 2005], Europejski Fundusz Rybacki [Rozporządzenie Rady nr 1198... 2006] i Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich [Rozporządzenie Rady nr 1698...2005]. Jednym z głównych beneficjentów środków przeznaczonych z budżetu ogólnego na wymienione fundusze jest Polska. Należy podkreślić, że absorpcja środków z tych funduszy warunkowana jest spełnieniem wymogów zawartych w rozporządzeniach Rady regulujących ich funkcjonowanie.

3. Czynniki makroekonomiczne

Oprócz czynników globalnych na absorpcję środków unijnych przez agrobiznes wywierają wpływ, jak wspomniano, również czynniki makroekonomiczne. Wśród czynników makroekonomicznych istotną rolę odgrywa polityka ekonomiczna państwa. Stanowi ona ogół działań państwa (rządu) mających na celu stymulowanie procesów gospodarczych, zgodnie z celami ogólnogospodarczymi i ogólnospołecznymi. Wyznacza ona najbardziej ogólne ramy funkcjonowania wszystkich pod-

miotów gospodarczych, w tym rolnictwa oraz pozostałych sektorów agrobiznesu. Częścią tej polityki jest interwencjonizm państwowy, stanowiący całokształt form i metod oddziaływania państwa na przebieg procesów gospodarczych w poszczególnych sektorach gospodarki, w tym również w agrobiznesie [Przygodzka 2006, s. 69]. Prowadzenie tej polityki wywiera wpływ na: wysokość stóp procentowych, poziom inflacji, kurs walutowy, stan bilansu płatniczego, obciążenia podatkowe oraz pozostałe instrumenty ekonomiczne. Z kolei poziom wymienionych wyżej wielkości ekonomicznych determinuje m.in.: opłacalność produkcji rolnej, sytuację dochodową rolnictwa i pozostałych sektorów agrobiznesu. Od tego, na jakim poziomie kształtują się wymienione wielkości ekonomiczne, zależy skłonność gospodarstw rolnych i innych podmiotów tworzących agrobiznes do akumulowania kapitału i inwestowania. Korzystne w ocenie podmiotów agrobiznesu kształtowanie się tych wielkości zwiększa ich skłonność do inwestowania. Stanowi też bodziec do uzupełniania środków własnych zewnętrznymi źródłami finansowania inwestycji, wśród których istotną rolę odgrywają dotacje z budżetu ogólnego UE.

Oprócz polityki ekonomicznej na absorpcję środków unijnych w rolnictwie agrobiznesie wywiera wpływ prowadzona przez państwo polityka rolna. Polityka rolna polega na sformułowaniu celów rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich oraz doborze środków do osiągnięcia tych celów w danych warunkach [Zegar 2002, s. 566]. Polityka rolna ma za zadanie zapewnienie optymalnego wykorzystania czynników produkcji w rolnictwie (tj.: ziemi, pracy i kapitału) prowadzącego do wzrostu produkcji oraz utrzymanie na odpowiednim poziomie aktywności tego sektora [Bocian 2002, s. 90, 91].

Warto, jak sądzę, podkreślić, że polityka rolna każdego kraju jest wypadkową zarówno ogólnej polityki ekonomicznej, uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych rozwoju rolnictwa oraz pozostałych sektorów agrobiznesu, jak i makro- i mikroekonomicznych niesprawności rynku. W niektórych krajach jako przesłankę realizowania tej polityki wskazuje się na specyfikę sektora rolnego i jego znaczenie w gospodarce. W miarę upływu czasu znaczenie rolnictwa w gospodarce podlega istotnym zmianom, dlatego też ewoluuje polityka rolna [Przygodzka 2006, s. 91].

W ostatnim okresie następuje, jak wspomniano, stopniowe przekształcanie polityki rolnej w politykę wspierania rozwoju obszarów wiejskich. Przekształcanie polityki rolnej w politykę rozwoju obszarów wiejskich dokonuje się poprzez przenikanie i łączenie polityki rolnej z polityką strukturalną. Przeobrażenie to wiąże się z rozszerzeniem zakresu celów stawianych oddziaływaniu państwa na rolnictwo. W związku z tym oprócz tradycyjnego celu, jakim jest wspieranie odpowiedniego poziomu dochodów rolniczych i ich stabilności, pojawiły się nowe cele, wśród których można wyróżnić m.in.: rozwój infrastruktury wiejskiej, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy na wsi, rozwój edukacji i kultury, ochronę środowiska naturalnego. Zróznicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich znalazło wyraz we wspieraniu rozwoju i niezbędnych dostosowań strukturalnych w regionach opóźnionych, regionach peryferyjnych oraz słabo zaludnionych [Tomczak 2004, s. 298].

Zasadniczo cele polityki rolnej można podzielić na dwie grupy, tj. dotyczące kwestii sprawiedliwości i redystrybucji oraz nakierowane na korygowanie mechanizmów rynkowych. Pierwsza grupa celów wiąże się ze wspieraniem dochodów gospodarstw rolnych. Druga dotyczy przedsięwzięć publicznych, takich jak: ochrona środowiska, poprawa warunków życia na wsi, gospodarka ziemią i wodą itp. Są to przedsięwzięcia, którymi rynek prywatny nie jest zazwyczaj zainteresowany. W ramach wymienionych grup celów polityki rolnej w każdym kraju dokonuje się wyboru celów szczegółowych. Te ostatnie zależą od konkretnych uwarunkowań, w jakich funkcjonuje dana gospodarka, w tym i agrobiznes, a zwłaszcza sytuacji społecznej, gospodarczej i politycznej danego kraju, od skuteczności działania grup interesów, sytuacji międzynarodowej itp. [Przygodzka 2006, s. 70-72]. Uwarunkowania te zmieniają się pod wpływem różnorodnych czynników, więc ewoluują też cele polityki rolnej. Oddziaływanie państwa uwzględniające przytoczone wyżej cele odbywa się za szeregu pomocą wielu metod i instrumentów [Rowiński 2008, s. 67-84]. W Polsce do instrumentów polityki rolnej można zaliczyć: system podatkowy, zasady udzielania kredytów przedsiębiorstwom rolnym i pracującym na rzecz rolnictwa, politykę cenową, interwencyjny skup produktów rolnych, system zabezpieczenia emerytalnego rolników, subwencje, dotacje itp.

Określenie skutecznej polityki wobec rolnictwa musi się ściśle wiązać z polityką ekonomiczną i jej wymogami, z tego wynikają bowiem możliwości wzrostu popytu żywnościowego, zwiększenia zatrudnienia pozarolniczego, rozwój obszarów wiejskich itp. Polityka wobec rolnictwa nie może oznaczać jednak długotrwałej ochrony nieefektywnej produkcji, gdyż byłoby to sprzeczne z ogólnymi celami rozwojowymi kraju. Jednocześnie wobec trudności zmian struktury agrarnej i produkcyjnej rolnictwa konieczne się staje wspieranie go działaniami ochronnymi, czyli prowadzenie interwencjonizmu państwowego [Latoszek 2007, s. 227].

W ujęciu ekonomiczno-rolniczym interwencjonizm obejmuje takie instrumenty, jak [Tomczak 2009, s. 4]:

- polityka i praktyka regulacyjna państwa (legislacja, normy itp.),
- subsydiowanie produkcji rolnej i konsumpcji żywności przez określony system dotacji, zwolnień podatkowych itp.,
- ochrona rolnictwa krajowego poprzez stosowanie: ceł, kwot importowych, norm technicznych, weterynaryjnych, fitosanitarnych itp.

Warto, jak sądzę, podkreślić, że od wstąpienia Polski do Unii rola państwa w kształtowaniu polityki rolnej zmalała. Członkostwo Polski w tej organizacji spowodowało, jak wspomniano, przekazanie części autonomii państwowej i państwowych uprawnień w zakresie polityki rolnej na rzecz wspólnych rozwiązań unijnych. W związku z tym obecnie niewiele aspektów WPR pozostawiono w gestii krajów członkowskich. W tej sytuacji na absorpcję środków unijnych w rolnictwie i pozostałych sektorach agrobiznesu wywierają wpływ zarówno regulacje unijne dotyczące WPR, jak i prowadzona w kraju polityka rolna.

4. Zakończenie

Wśród przedstawionych grup czynników zewnętrznych wpływających na absorpcję środków unijnych przez agrobiznes istotną rolę odgrywa, jak wynika z powyższych rozważań, WPR. Zwłaszcza że, jak wspomniano, uzyskanie przez Polskę członkostwa w Unii wiązało się z koniecznością przyjęcia rozwiązań i regulacji obowiązujących w tej organizacji w ramach WPR.

W kontekście powyższych rozważań nasuwa się pytanie: jakie korzyści ekonomiczne i społeczne może spowodować absorpcja przyznanych Polsce w ramach WPR środków z budżetu UE na lata 2007-2013? Aby odpowiedzieć na to pytanie, należałoby przeanalizować skutki funkcjonowania tej polityki, w tym szczególnie w krajach, które stały się członkami tej organizacji przed wieloma laty. Prowadzona od ponad 50 lat w EWG (obecnie UE) polityka rolna zapewniła rolnictwu i pozostałym sektorom agrobiznesu wzrost produkcji i dochodów, zmniejszenie w rolnictwie liczby zatrudnionych oraz poprawę struktury agrarnej. W konsekwencji zapewniła ona samowystarczalność żywnościową, a także znaczne możliwości eksportowe produktów rolno-spożywczych. Ponadto umożliwiła ona społeczeństwu UE obfite i względnie tanie zaopatrzenie w żywność. Z kolei korzystny rozwój rolnictwa przyczynił się do rozwoju i urbanizacji wsi, poprawy warunków bytowych ludności rolniczej i wiejskiej, kształcenia i awansu zawodowego młodzieży zamieszkałej na terenach wiejskich [Tomczak 2009a, s. 19].

Wynika z tego, że objęcie tą polityką rolnictwa i agrobiznesu nie tylko stwarza szansę przyspieszenia rozwoju ekonomicznego i społecznego polskiej gospodarki rolnej, lecz także będzie wywierało wpływ na rozwój gospodarki narodowej. Wykorzystanie tej szansy, poprzez sprawną absorpcję środków unijnych, pozwoliłoby na zmniejszenie występującego obecnie opóźnienia rozwojowego i strukturalnego naszego rolnictwa oraz cywilizacyjnego opóźnienia polskiej wsi w stosunku do „starych” krajów UE [Tomczak 2009a, s. 64]. Czy jednak przytoczone wyżej korzyści wynikające z objęcia polskiego rolnictwa i agrobiznesu WPR zostaną osiągnięte w nadchodzących latach, będzie zależało od kierunku zmian tej polityki w kolejnej perspektywie finansowej, tj. w latach 2014-2020.

W ciągu ponad 50 lat funkcjonowania WPR była bowiem wielokrotnie reformowana. Ostatnie modyfikacje tej polityki zostały dokonane w trakcie uchwalania perspektywy finansowej na lata 2007-2013 [Czykier-Wierzba 2007, s. 76]. Wówczas to po raz pierwszy w historii UE za priorytetowe uznano wydatki służące trwałemu wzrostowi gospodarczemu, a nie wydatki na WPR. Stąd kwota przeznaczona w latach 2007-2013 na WPR będzie niższa od środków przeznaczonych na cele trwałego wzrostu gospodarczego.

Obecnie rozpoczęła się dyskusja nad kształtem nowej perspektywy finansowej, w tym również WPR, na lata 2014-2020. Już na początku tej dyskusji zgłoszona została propozycja renacjonalizacji WPR [Tomczak 2009, s. 31]. Nie ulega wątpliwości, że zaakceptowanie tej propozycji byłoby niekorzystne dla Polski. Oznacza-

łoby to bowiem nie tylko przeniesienie większego zakresu kompetencji ze szczebla ponadnarodowego na szczebel krajowy, lecz także finansowanie tej polityki z budżetu krajowego. Stanowiłoby to jednak, w sytuacji stosunkowo dużego i stale zwiększającego się deficytu budżetowego, zbyt duże obciążenie dla polskiego budżetu. Zwłaszcza że trwające obecnie dyskusje o systemie podatkowym, systemie ubezpieczeń i ochrony zdrowia ludności zatrudnionej w rolnictwie wskazują na dążenia do obniżenia dotychczasowego wsparcia rolnictwa z budżetu krajowego. Wynika stąd, że w przypadku renacjonalizacji WPR możliwości wspierania polskiego rolnictwa i pozostałych sektorów agrobiznesu z budżetu krajowego byłyby znacznie skromniejsze aniżeli w „starych” krajach UE. Przyjęcie takiego rozwiązania mogłoby znacznie utrudnić procesy restrukturyzacji i rozwoju polskiego rolnictwa oraz pozostałych sektorów agrobiznesu. Konsekwencją tego byłoby zwiększenie się dystansu w poziomie rozwoju naszego rolnictwa i pozostałych sektorów agrobiznesu w stosunku do „starych” krajów UE. Nastąpiłby wówczas spadek ich konkurencyjności, opłacalności produkcji i dochodów rolników oraz pozostałych sektorów agrobiznesu.

Literatura

- Adamowicz M., *Zjawiska i procesy globalne a rozwój wsi i rolnictwa w Polsce*, [w:] J. Wilkin (red.), *Polska wieś 2025. Wizja rozwoju*, Fundusz Współpracy, Warszawa 2005.
- Annual Economic Report for 1997*, „European Economy” 1998, no. 63, European Commission, Brussels.
- Bocian A.F., *Polityka gospodarcza. Wybrane elementy*, Uniwersytet w Białymstoku, Białystok 2002.
- Czykier-Wierzba D., *Finansowanie polityki regionalnej w Unii Europejskiej*, Twigger, Warszawa 2003.
- Czykier-Wierzba D., *Wpływ modyfikacji polityki strukturalnej w Unii Europejskiej na wydatki z budżetu ogólnego w latach 2007-2013*, „Wieś i Rolnictwo” 2007, nr 4.
- Kowalski A., *Zmiany w sektorze rolno-spożywczym po rozszerzeniu Unii Europejskiej*, [w:] E. Kawecka-Wyrzykowska (red.), *Polityki gospodarcze Unii Europejskiej*, SGH, Warszawa 2009.
- Kułyk P., Kur J., *Uwarunkowania wsparcia sektora rolnego w warunkach globalizacji*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu nr 135, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Poznań 2010.
- Latoszek E., *Integracja europejska. Mechanizmy i wyzwania*, KiW, Warszawa 2007.
- Przygodzka R., *Fiskalne instrumenty wspierania rozwoju rolnictwa – przyczyny stosowania, mechanizmy i skutki*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2006.
- Rowiński J., *Program rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007-2013 na tle wcześniejszych programów, współfinansowanych ze środków unijnych (analiza struktury programu)*, „Wieś i Rolnictwo” 2008, nr 3.
- Rowiński J., Lysań P., *Program rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007-2013*, IERiGŻ, Raport nr 24, Warszawa 2006.
- Sobiecki R., *Globalizacja a funkcje polskiego rolnictwa*, SGH, Warszawa 2007.
- Szymański W., *Globalizacja – wyzwania i zagrożenia*, Difin, Warszawa 2001.
- Tomczak F., *Od rolnictwa do agrobiznesu. Transformacja gospodarki rolniczo-żywnościowej Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej*, SGH, Warszawa 2004.
- Tomczak F., *Ewolucja wspólnej polityki rolnej i strategia rozwoju rolnictwa polskiego*, IERiGŻ – PIB, Zeszyt nr 125, Warszawa 2009a.

- Tomczak F., *Zmiany i reformy WPR: konsekwencje dla rolnictwa i finansowania polityki rolnej*, Zeszyt 126, IERiGŻ – PIB, Warszawa 2009b.
- Woś A., *Agrobiznes – makroekonomika*, T. 1, Wydawnictwo KEY TEXT, Warszawa 1996.
- Zegar J., *Polityka rolna*, [w:] A. Woś (red.), *Encyklopedia powszechna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002.

Akty prawne

- Rozporządzenie Rady nr 1250/2005 z 21 czerwca 2005 w sprawie finansowania Wspólnej Polityki Rolnej, DzUrz UE L 209 z 11 sierpnia 2005 roku.
- Rozporządzenie Rady 1698/2005 z 20 września 2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów wiejskich, DzUrz UE nr L 277 z 21 października 2005 roku.
- Rozporządzenie Rady nr 1198/2006 z 27 lipca 2006 w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego, DzUrz UE L 223 z 15 sierpnia 2006 roku.

EXTERNAL FACTORS INFLUENCING ADSORPTION OF EUROPEAN UNION FUNDS BY AGRIBUSINESS BETWEEN 2007 AND 2013

Summary: In the financial perspective for 2007-2013 considerable funding has been allocated to Poland in the general budget of the European Union for the development of economy, including agribusiness. The utilization of these funds is influenced by several external and internal factors. Among the former ones, the key factors can be grouped into: global, institutional, macroeconomic, financial, and market-related. Because of limited length, the subject of consideration in the paper are two groups of external factors: global and macroeconomic factors. Proper and effective utilization of funds allocated to Poland in the general budget of the European Union for 2007-2013 should result in the reduction of the disparity in the level of economic development, especially of the agribusiness sector, between Poland and the EU 15 countries.